

บทที่ 3
ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ดังนั้นประชากรจึงได้แก่หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่พิมพ์จำหน่ายทั่วไปในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา คือตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2528 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2537

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกหนังสือพิมพ์รายวันทุกชื่อฉบับโดยจัดแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คัดเลือกมาประเภทละ 2 ชื่อฉบับ ได้แก่

1. หนังสือพิมพ์รายวันประเภทเพ่งคุณภาพ (Quality news papers) ทำการศึกษาหนังสือพิมพ์มติชน และสยามรัฐด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากหนังสือพิมพ์รายวันประเภทเพ่งคุณภาพที่มียอดจำหน่ายสูงสุด (ดูตารางที่ 3.1)

2. หนังสือพิมพ์รายวันประเภทประชานิยม (Popular news papers) เนื่องจากมีหนังสือพิมพ์รายวันประเภทประชานิยมอยู่หลายฉบับ ผู้วิจัยจึงทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากหนังสือพิมพ์รายวันที่มียอดจำหน่ายสูงสุดเรียงลำดับลงมา 2

อันดับได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและเดลินิวส์(ดูตารางที่ 3.1)

3. หนังสือพิมพ์รายวันถึงคุณภาพถึงประชาชนมี มีอยู่ 2 ฉบับ
คือหนังสือพิมพ์บ้านเมืองและแนวหน้า

ตารางที่ 3.1

แสดงยอดจำหน่ายและจำนวนความนิยมของผู้อ่านของหนังสือพิมพ์รายวันไทย

4 ชื่อฉบับ จากการสำรวจของดีมาร์(มีเดีย : พ.ศ.2529)

ชื่อหนังสือพิมพ์	ยอดพิมพ์จำหน่ายต่อวัน	จำนวนผู้อ่านทั่วประเทศไทย
ไทยรัฐ	710,000 ฉบับ	8,800,000 คน
เดลินิวส์	400,000 ฉบับ	4,500,000 คน
มติชน	100,000 ฉบับ	484,000 คน
สยามรัฐ	80,000 ฉบับ	346,000 คน

ระยะเวลาที่ทำการศึกษา

ระยะเวลาที่ทำการศึกษามี 2 ช่วง ช่วงแรกเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2528 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2537 สาเหตุที่เลือกศึกษาหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยในช่วงเวลานี้ เนื่องจากผู้ศึกษาต้องการศึกษาพัฒนาการของการนำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีชื่อนหลังเป็นระยะเวลา

10 ปีหรือ 1 ทศวรรษจึงยึดเอาช่วงเวลาปัจจุบันย้อนหลังไปเป็นเวลา 10 ปี เพื่อศึกษาเปรียบเทียบและสังเกตพัฒนาการในการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวันไทยดังกล่าวอีกประการหนึ่งคือ ต้องการศึกษาการนำเสนอภาพลักษณ์สตรีภายหลังจากการประกาศใช้แผนพัฒนาสตรีระยะยาวทั้ง 2 ฉบับ รวมทั้งเป็นช่วงระยะเวลาของการสิ้นสุดทศวรรษสตรีขององค์การสหประชาชาติ (2518-2527) อีกช่วงหนึ่งคือการเลือกศึกษาเฉพาะวันที่ 8 มีนาคม ภายในช่วงปีของเวลาที่ทำการศึกษา เนื่องจากเป็นวันสตรีสากล จึงต้องการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างช่วงเวลาปกติกับช่วงเวลาที่มิจิจกรรมของวันสตรีสากล ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

การสุ่มฉบับที่ศึกษา (Issues) ของหนังสือพิมพ์รายวัน ใช้วิธีหมุนเวียน (Rotation) 72 วันต่อครั้งโดยเริ่มจากสัปดาห์แรกของเดือนมกราคม 2528 กำหนดให้วันที่ 72 ของการนับจากวันที่ 1 มกราคม เป็นครั้งแรก และนับอีก 72 วันถือเป็นการศึกษาครั้งที่ 2 เช่นนี้เรื่อยไปจนถึงปี 2537 เพื่อให้ได้หนังสือพิมพ์รายวันที่คละกันไป ไม่ตกอยู่เฉพาะช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งของเดือน ส่วนวันสตรีสากล ใช้วิธีเลือกศึกษาปีเว้นปีคือ วันที่ 8 มีนาคมของปี 2529, 2531, 2533, 2535 และ 2537 รวม 5 ปี ละ 6 ชื่อฉบับ รวม 30 ฉบับ

นอกจากนี้ การเลือกฉบับของหนังสือพิมพ์ที่ทำการศึกษาก็จะเหมือนกัน ทั้ง 6 ชื่อฉบับ ทั้งนี้เพื่อป้องกันความแตกต่างในเรื่องปริมาณของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแตกต่างกันเช่นในวันหยุดสุดสัปดาห์อาจไม่มีข่าวสารความเคลื่อนไหวด้านการเมืองหรือเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์อาจทำการนำเสนอข่าวสารด้านสตรีมากขึ้น หรือบางวันที่ไม่มีเหตุการณ์ด้านสตรีหนังสือพิมพ์ก็ย่อมไม่มีการตีพิมพ์ข่าวสารดังกล่าว จึงยากที่จะเปรียบเทียบการเสนอเนื้อหาในแต่ละฉบับหากไม่เลือกศึกษาในวันตรงกัน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีหมุนเวียน (Rotation) นี้ได้หนังสือพิมพ์รายวันทั้งสิ้น 300 ฉบับ ในวัน เดือน ปี ต่างๆ เพื่อศึกษา ดังนี้

ครั้งที่	วันที่สำรวจ			
1	พุธที่ 13	มีนาคม	2528	
2	ศุกร์ที่ 24	พฤษภาคม	2528	
3	อาทิตย์ที่ 4	สิงหาคม	2528	
4	อังคารที่ 15	ตุลาคม	2528	
5	พฤหัสบดีที่ 26	ธันวาคม	2528	
6	เสาร์ที่ 8	มีนาคม	2529	
7	จันทร์ที่ 19	พฤษภาคม	2529	
8	พุธที่ 30	กรกฎาคม	2529	
9	ศุกร์ที่ 10	ตุลาคม	2529	
10	อาทิตย์ที่ 21	ธันวาคม	2529	
11	อังคารที่ 3	มีนาคม	2530	
12	พฤหัสบดีที่ 14	พฤษภาคม	2530	
13	เสาร์ที่ 25	กรกฎาคม	2530	
14	จันทร์ที่ 5	ตุลาคม	2530	
15	พุธที่ 16	ธันวาคม	2530	
16	ศุกร์ที่ 26	กุมภาพันธ์	2531	
17	อาทิตย์ที่ 8	พฤษภาคม	2531	
18	อังคารที่ 19	กรกฎาคม	2531	

ครั้งที่	วันที่สำรวจ			
19	พฤษีที่	29	กันยายน	2531
20	เสาร์ที่	10	ธันวาคม	2531
21	จันทร์ที่	20	กุมภาพันธ์	2532
22	พฤษีที่	4	พฤษภาคม	2532
23	เสาร์ที่	15	กรกฎาคม	2532
24	จันทร์ที่	25	กันยายน	2532
25	พุธที่	6	ธันวาคม	2532
26	ศุกร์ที่	16	กุมภาพันธ์	2533
27	อาทิตย์ที่	29	เมษายน	2533
28	อังคารที่	10	กรกฎาคม	2533
29	พฤษีที่	20	กันยายน	2533
30	เสาร์ที่	1	ธันวาคม	2533
31	จันทร์ที่	11	กุมภาพันธ์	2534
32	พุธที่	24	เมษายน	2534
33	ศุกร์ที่	5	กรกฎาคม	2534
34	อาทิตย์ที่	15	กันยายน	2534
35	อังคารที่	26	พฤศจิกายน	2534
36	พฤษีที่	6	กุมภาพันธ์	2535
37	เสาร์ที่	18	เมษายน	2535
38	จันทร์ที่	29	มิถุนายน	2535
39	พุธที่	9	กันยายน	2535
40	ศุกร์ที่	20	พฤศจิกายน	2535

ครั้งที่	วันที่สำรวจ			
41	จันทร์ที่	1	กุมภาพันธ์	2536
42	พุธที่	14	เมษายน	2536
43	ศุกร์ที่	25	มิถุนายน	2536
44	อาทิตย์ที่	5	กันยายน	2536
45	อังคารที่	16	พฤศจิกายน	2536
46	พฤหัสบดี	27	มกราคม	2537
47	เสาร์ที่	9	เมษายน	2537
48	จันทร์ที่	20	มิถุนายน	2537
49	พฤหัสบดี	1	กันยายน	2537
50	เสาร์ที่	12	พฤศจิกายน	2537

รวมทั้งสิ้น 50 ครั้งๆ ละ 6 ชื่อฉบับ = 300 ฉบับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ประเภทเพื่อทราบปริมาณการนำเสนอเนื้อหาด้านสตรี รูปแบบการนำเสนอ ตลอดจนความแตกต่างในการนำเสนอระหว่างหน้าสตรีกับหน้าอื่นๆ และทิศทางในการนำเสนอเนื้อหาด้านสตรี ใช้เครื่องมือในการบันทึกข้อมูลเป็นตารางรหัส (Coding Sheet) เพื่อบันทึกจำนวนประเด็นเนื้อหาเป็นรายเรื่อง (Items)

ตารางรหัส เป็นตารางบันทึกการลงรหัส โดยในแต่ละแผ่นใช้วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อจำแนกประเภทแต่ละหัวข้อ

หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ในการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือพิมพ์รายวันเพื่อศึกษาภาพลักษณ์สตรีในช่วงปี 2528-2537 นี้ใช้หน่วยในการวิเคราะห์เป็นรายเรื่อง (Items)

การทดสอบความเชื่อมั่นในการลงรหัส

ในการวิเคราะห์เนื้อหา จำเป็นจะต้องมีการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ในการลงรหัส โดยผู้วิจัยหาผู้ร่วมลงรหัส 1 คน และสุ่มตัวอย่างจากหนังสือพิมพ์ที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ทั้ง 6 ชื่อฉบับ โดยการคัดเลือกสุ่มข่าวจากหนังสือพิมพ์ทั้งสิ้น 40 ข่าว และให้นิสิตปริญญาโท ภาควิชาการหนังสือพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2 คน คือนายสุทัศน์ ใจยุทธ์ระโทก และนางสาวปารณีย์ จันทรกุล ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาข่าว โดยยึดหลักเกณฑ์จากการนิยามศัพท์ของการวิจัยครั้งนี้ ผลปรากฏว่า ผู้ลงรหัสทั้ง 2 คน ได้วิเคราะห์เนื้อหาได้มีความเห็นตรงกัน 87 % โดยใช้หลักการ

Holsti (Roger D. Wimmer. Joseph R. Domnick , 1987:8) ใน
การคำนวณ ดังนี้

$$\text{สูตร ความเชื่อมั่น} = \frac{2(C_{1..2})}{C_1 + C_2}$$

$C_{1..2}$ คือจำนวนครั้งที่ผู้ลงรหัสทั้งสองคนมีความเห็นตรงกัน

$C_1 + C_2$ คือจำนวนครั้งรวมกันทั้งหมดที่ผู้ลงรหัสทั้งสองคนพิจารณา

ในการคำนวณสูตรนี้ ค่าที่ได้ออกมาควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.75

จึงจะมีความเชื่อถือได้ (सरकरवी कशाशिवे, 2530 : 53)

ในการทดสอบครั้งนี้ได้ค่าคือ

$$C_{1..2} = 35$$

$$C_1 + C_2 = 40 + 40 = 80$$

$$R = 2(35)$$

$$\frac{\quad}{80} = 0.875$$

40

มีความเชื่อถือได้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

คำถามที่ 1 เพื่อทราบถึงประเด็นเรื่องและรูปแบบการนำเสนอของเนื้อหาด้านสตรีใช้การวัดเป็นรายเรื่อง เปรียบเทียบเป็นร้อยละ ใช้ χ^2 -test

คำถามที่ 2 เพื่อทราบถึงทิศทาง และบทบาทในการนำเสนอภาพลักษณ์สตรีในหนังสือพิมพ์รายวัน ใช้การวัดเป็นรายเรื่อง เปรียบเทียบเป็นร้อยละใช้ χ^2 -test

คำถามที่ 3 เพื่อทราบถึงปริมาณทลฐานะ และระดับของสตรีในหนังสือพิมพ์รายวัน ใช้การนับเป็นรายเรื่อง เปรียบเทียบร้อยละใช้ χ^2 -test

คำถามที่ 4 เพื่อทราบถึงความแตกต่างในการนำเสนอเนื้อหาด้านสตรีระหว่างหน้าสตรีกับหน้าอื่นๆ ใช้การวัดเป็นรายเรื่องโดยแยกประเภทเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอ ทิศทาง บทบาท ปริมาณทลฐานะ และระดับของสตรีที่ได้รับการนำเสนอเป็นภาพลักษณ์สตรีในหนังสือพิมพ์รายวัน เปรียบเทียบเป็นค่าร้อยละใช้ χ^2 -test

สูตร การหาค่าความสมดุลระหว่าง Pro กับ Con ของเนื้อหา โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ของความไม่สมดุล (Coefficient of imbalance) ดังนี้

$$Cf = \frac{f^2 - fu}{rt} \quad \text{Where } f > u \dots\dots(1)$$

$$Cu = \frac{fu - u^2}{rt} \quad \text{Where } f < u \dots\dots(2)$$

- โดย f = favorable content (เนื้อหาทางบวก)
 u = Unfavorable content (เนื้อหาทางลบ)
 r = relevant content (เนื้อหาเกี่ยวข้อง)
 t = total content (เนื้อหาทั้งหมด)

สูตร การหาค่าเฉลี่ย

$$F = \frac{f_1 + f_2 + f_3 + \dots + f_n}{n}$$

$$= \frac{f}{n}$$

F	คือค่าเฉลี่ยของเนื้อหาแต่ละประเภท
$f_1, f_2, f_3, \dots, f_n$	คือจำนวนรวมของเนื้อหาในแต่ละประเภท ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับ
N	คือจำนวนฉบับ (เล่ม) ทั้งหมดของหนังสือพิมพ์ ในแต่ละชื่อฉบับที่นำมาศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลและรายละเอียดทั่วไปได้จากห้องสมุดประจำคณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ตัวอย่างหนังสือพิมพ์รายวันที่ใช้ในการศึกษา ได้จากหอสมุดแห่งชาติ

ท้าวาสุกรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย